

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 6. julija 1911.

Leto III.

Razstave in vzorna posestva.

Kar so ljudje izumili ali dosegli pri raznih strokah človeškega dela, to radi tudi drugim pokažejo, da pride novi izum in napredek v splošno korist. Nastale so razstave najbolj različnih reči. Na velikih razstavah je sedaj prava šola vsega človeškega znanja. Vpeljale so se tudi živinske razstave, kamor pripeljejo kmetje svojo najboljšo živino. Za najlepšo se dajo nagrade gospodarjem, da se s tem javno prizna njih uspeh pri živinoreji in se jih postavi tudi drugim za vzgled. Kmetje, ki pridejo gledat razstavljenno živino, naj bi se učili, kaj se da s trudom doseči pri naši živini. Razstave splošno zelo povzdigujejo zanimanje za živinorejo in so vsem gospodarjem za vzpodbudo, da se še višje povzdignejo v gospodarskem delu.

V zadnjem času so se po nemških deželah začeli oglašati veljavni moške proti živinskim razstavam, o katerih pravijo, da ne prinesejo toliko sadu, kolikor stanejo. Gospodarji dobro izpitajo živino, katero mislijo razstaviti, navadno na škodo druge živine. Pripeljejo na razstavo lepo rejeno žival, deloma iz napuha, da bi veljali za najboljše živinorejce, deloma pa tudi iz resničnega zanimanja za dobro stvar. Toda navadni kmet njih drage reje ne more posnemati. Premovana živina gre prav pogosto od razstave k mesarju, ker se žival ne rabi za plemo. Denar za premije je skoro zavržen. Je nekaj resnice v teh besedah, toda splošno moramo reči, da so živinske razstave pri nas obrodile veliko sadu in vzbudile pri kmetih zanimanje za dobro živinorejo. Da bi se pa uspehi pokazali, bi se morale razstave na istem kraju vsako drugo ali vsaj vsako tretje leto vršiti.

Važnejša je pa druga misel teh mož, ki pravijo, da bi se moralo pred vsem premovati celo gospodarstvo enega kmeta. Od ene krave, telice, bika

ali prašiča se ne more razvideti celotno gospodarstvo enega kmeta in njegova živinoreja se ne more spoznati. Lahko ima slučajno dobrega bika, ko ni vse drugo gospodarstvo nič vredno. Premovati bi se torej morala najprej vzorna posestva, naj bodo še tako majhna.

Kdor pozna razmere po kmetih, bo vedel, da v krajih, kjer še ni noben v resnici začel z delom, ne pomaga veliko najboljšo predavanje, niti tečaji. Naš kmet mora sam videti, ne le slišati. Vedno se bo izgovarjal: »To je mogoče drugod in drugim, pri nas ne gre.« Tu pa vpliva na ljudi kakor svetla solnčna luč zgled dobrega gospodarja, ki si je uredil gospodarstvo: hlev, gnojno jamo, svinjak, živino, polje in travnike. Ta praktični, dejanski zgled vleče ljudi in jih navduši za napredek in delo. Svojim očem bodo kmetje najbolj verjeli. Vsa okolica se mora po enem samem res vzornem posestvu gospodarsko čudovito povzdigniti. Saj je gotovo, da bi lahko redili še enkrat toliko govedi in prašičev, kakor jih sedaj redimo, ko bi znali vse naše moči izrabiti. Ravno pri pregledu vsega gospodarstva se bi tudi reja plemenske živine najlažje dobro presodila.

Prav lep zgled tega imamo na Francoskem. Že leta 1864 so se določile častne nagrade za vzorna posestva v posameznih okrajih, ki so se ogledala za časa razstav. Posestnik, ki je prošil za nagrado, je moral sam natančno popisati svoje posestvo in pojasniti razvoj sedanjega gospodarstva, da so imeli člani komisije, ki so vse natančno pregledali, že vse pred ogledom v rokah. Lažnikom se je seveda slaba godila. Premije so bile prav visoke. Najbolj urejeno posestvo je dobilo 5000 frankov (frank po našem 955 vin.) nagrade, srebrno posodo, vredno 3000 frankov ter za 500 frankov zlatih in srebrnih spominskih svetinj za posle in delavce. Na Francoskem je tekmovanje posestnikov za najbolj vzorno

posestvo v okraju rodilo prav ugoden sad. Tudi tej napravi se ima Francoska zahvaliti za sedanje dobre kmetijske razmere.

Pri nas ne bi mogli posnemati brez posebne državne podpore Francozov. Ko bi se pa za vsak sodnijski okraj določila premija 2000 K za najbolj vzorno posestvo in bi se določil za ureditev rok treh let, bi to vzbudilo pri kmetih živahno zanimanje za napredek. Iz teh poskusov bi se potem tudi drugi učili. Deželo bi to stalo nekaj tisočakov, toda gospodarstvo se bi povzdignilo za milijone.

V prvi vrsti je dolžnost države in dežele na ta način pospeševati gospodarstvo. Stroški bi bili v primeri z vspehi neznatni.

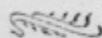
Vsi gospodarji ne bodo mogli dobiti podpor za vzorna gospodarstva, če se tudi razpišejo nagrade. Mi se ne smemo zanašati le na državo ali deželo, storiti moramo, kar je potrebno, iz ljubezni do dobre stvari, zavoljo lastne sreče in koristi bližnjega.

Kaj je lepšega na svetu, kakor zavest, da smo nekaj storili za splošno korist in pomagali trpečim bratom! Miloščine ne moreš dati veliko ubogim revežem, toda pomagati jim s svojim delom in vzgledom je lepša in trpežnejša miloščina, kakor nekaj vinarjev. Delo stori, da miloščine ti reveži kmetje sploh potrebovali ne bodo. Vsak, ki je povzdignil s svojim delom gospodarstvo kraja, je največji dobrotnik ljudi, čeprav ne bo našel hvaležnosti. S tem se da našim potomcem zanesljiva podlaga boljše bodočnosti. Če imaš torej pamet in denar, ne moreš nič boljšega storiti, kakor če prav lepo urediš vse svoje gospodarstvo. Tvoj vzgled bo bolj vplival, kakor vsi nauki, ki se lo slišijo in pozabijo.

Tako vzorno posestvo ti ne bo v škodo, ampak v največjo korist. Kdor vse pametno in vse vzgledno uredi, bo od svojega posestva še enkrat toliko dobival, kakor sedaj od zanemarjene

beračije. Naložena glavica se obrestuje na leto do 100 odstotkov. Vsi gospodarji, ki so napravili taka posestva, so o sami skusili. Ravno v tem gospodarstvu boš imel najčistejšo veselje ter pravo srečo in pa zadovoljnost srca. Pijanci bredejo v mlaki pijače, druge razveseljuje prazna zabava in družina. Kmet ima svoje veselje na polju, v tepi živini, čednih poslopjih in seveda na dobri družini, ki ga ljubi. Na takem vzornem posestvu morajo tudi ljudje srečni in veseli biti, kar je lahko, če jih družijo delo in ljubezen.

Hočeš poskusiti? Ne bo ti nikdar žal. — Kje je pot? Beri še enkrat članke Kmečkega doma od začetka, povprašaj izvedence, poglej drugod, pa ti pot jasna postane.

Naša carina.

Močno so obdavčena tudi druga živila. Kdor živi navadno domačo hrano, plača najmanj indirektnih davkov. Pri taki hrani je človek tudi najbolj zdrav. Kdor pa hoče fino, tuje blago, naj plača. Ker sam ne ve, koliko stane blago na tujem, je država na take reči nastavila svoje pijavke. V prvi vrsti imamo tu:

I. kolonijalno blago, ki pride čez morje. K nam dovažajo tako blago ali čez Češko in Šlezijo, ko pride iz Amerike in Azije v Hamburg in od tod po železnici na Dunaj in druga mesta, čaj vozijo navadno po sibirski železnici, ali pa naravnost po morju v Trst. Da bi se naša prekomorska trgovina povzdignila, je carina v Trstu manjša. Plača torej: 1. kava za 100 kg po suhem 95 K, po morju za 100 kg le 88 K; 2. čaj za 100 kg po suhem 240 K, po morju za 100 kg le 217; 3. poper za 100 kg 60 K; 4. cimet za 100 kg 100 K; 5. nagelneve žbice in muškadni orehi za 100 kg 145 K, muškadni orehi brez lupin 200 K; 6. žafran in vanilija za 100 kg 280 K. Kava in čaj bi bila brez carine skoraj za polovico cenejša.

II. Južno sadje tudi prinese nekaj milijonov. Domače hruške in jabolka so najcenejša. Če pa hoče kdo pomaranče in limone, naj le pomaga ubožni državi: 1. fige a) sveže 100 kg 10 K, b) suhe v zabojih in skatljah 100 kg 40 K, c) v vencih 100 kg 30 K; 2. suho grozdje 100 kg 50 K; 3. citrone in limone 100 kg 20 K; 4. pomaranče 100 kg 24 K; Kar se pripelje pomaranč v Trst in Reko, se odpiše 30 odstotkov davka za škarto. 5. datelni 100 kg 36 K; 6. anane 100 kg 30 K; 7. suhi mandeljni 100 kg 36 K; 8. kostanj (laški maroni), kokos in rožiči 100 kg 8 K.

III. Sladkor in tobak: 1. pesni ali trstni sladkor 100 kg 26 K; 2. melesa 100 kg 15 K. Država hoče varovati domače tovarne, ki morajo od sladkorja plačati prav visoke davke, ki donajajo državi na leto čez 100 milijonov. 3. Tobak in tobačni izdelki za 100 kg

125 K. Razen carine se mora plačati še za vsak kilogram a) cigaret 30 K; b) cigar 26 K; c) tobaka in drugih tobačnih izdelkov 20 K. Naši tobakarji menda niso posebno željni tujih cigar, ker pravijo, da so naše cigare najboljše. Le zdaj bodo grdo gledali, ko so se cene vseh vrst cigar in cigaret prav znatno pomnožile. Ministru je denarja manjkalo, tobakarji ga pa najrajši dajo.

IV. Pred vsem je pa hotela država s carino varovati kmetovo delo, ki v sedanjih razmerah ne more prodajati žita po ceni družih boljših dežel, kjer pridelovanje skoro nič ne stane. Ko bi imelo žito prost uvoz, bi morali kmetje skoro po vseh avstrijskih deželah pridelovanje žita opustiti. Plača se torej za žito: 1. pšenica za 100 kg 7 K 50 vin.; 2. rž za 100 kg 7 kron; 3. ječmen za 100 kg 4 krone; 4. turšica za 100 kg 4 krone; 5. oves za 100 kg 6 kron; 6. ajda za 100 kg 2 kroni; 7. proso za 100 kilogramov 1 K 75 vin. Vlada pa more dovoliti za Dalmacijo in Kvarnerske otoke na leto prost uvoz za 500 vagonov pšenice in 300 vagonov prosa. Za Lika-Krbavo se pa sme prosto vpeljati 200 vagonov pšenice. 8. Fižol, grah in leča za 100 kg 4 krone 50 vin.; 9. grahor za 100 kg 3 krone; 10. moka za 100 kilogramov 15 kron. Tu in pri mnogih družih postojankah vidimo, kako hoče država varovati domače delo. Če se žito zmelje v domačih mlinih, imajo naši ljudje zaslužek. Od 100 kg žita je 7 kron 50 vin, od 100 kg moka 15 kron. Menda ne bo nobeden tako nespameten, da bo moko na tujem kupoval. 11. Riž za 100 kg 6 kron.

V. Sadje in rastline: 1. grozdje za 100 kg 40 kron; 2. orehi in lešniki za 100 kg 20 K; 3. a) fino namizno sadje za 100 kg 20 kron, b) navadno, kar nasuto prosto, c) jabolka in hruške v vrečah za 100 kg 2 kroni; d) češplje za 100 kg 3 krone, e) suhe češplje za 100 kg v sodih in zabojih 14 kron, f) drugače za 100 kg 25 kron, g) za vsako, na poseben način pripravljeno sadje 20 kron; 4. čebula in česenj za 100 kg 6 kron; 5. zelje za 100 kg 2 kroni; 6. a) fina namizna zelenjava za 100 kg 20 kron, b) navadna je carine prosta; 7. mak za 100 kg 14 kron; 8. lan je tudi carine prost; 9. ezparzeta za 100 kilogramov 10 kron; 10. druga detelja za 100 kg 30 kron; 11. travna semena za 100 kg 30 kron; 12. vsa druga semena za 100 kg 15 kron; 13. a) cvetlice (sveže) za 100 kg 50 kron, b) suhe za 100 kg 12 kron; 14. hmelj za 100 kg 70 kron; 15. zrvabljen hmelj za 100 kg 100 kron.

Francoska.

Prejšnje čase so potrebovali vojaki cele mesece, predno so prišli do sovražnikov dežele. V daljne kraje potovati je bilo zelo težavno, novice so raznašali le berači. Zdaš se zve po bliskovo, kaj

se je v drugih krajih godilo, v enem dnevu se napravi več poti, kakor pred v enem mesecu. Povsod raste zanimanje za tuje kraje, za ljudstva in za razmere. Kdor bere dogodke, ki so se drugod zgodili, ga veliko bolj zanimajo, če deželo bolj natančno pozna. Oglejmo si torej danes moderno Francosko, ki je na glasu kakor bogata, pa tudi zelo brezverna država.

Francoska država meri 5364 Mio², je torej za dobro petino manjša od Avstrije. Večinoma jo obdaja morje, le na zahodu se drži Laške, Švice, Belgije in na jugu Španske. Morski toki delajo mlo podnebje, da ni niti poleti posebno vroče, niti pozimi hudega mraza. Izjema je v visokih Alpah, ki imajo med sabo Montblank, ki je skoro 2000 m višji od našega Triglav in je najvišji vrh v Evropi (4810 m). Drugače je Francoska večinoma srednje visoka planjava s prav rodovitnim poljem.

Prebivalcev šteje po zadnjem štetju 38.961.945. Prvotno so tu stanovali Kelti, ki so bili tudi po naših krajih naseljeni. Pozneje so prišli Rimljani, za njimi Grmani, ki so postali kristjani in zgubili svoj jezik. Danes govore razen malo Lahov in nekaj več Bretoncev, ki se še vedno drže starega jezika, vsi le francosko, ki je zdaj jezik imenitnih in učenih ljudi. Cesarji, kralji in diplomati govore med seboj po francosko. Največji svetovni jezik je pa seveda angleški.

Francoska je imela nekda izmed vseh sedanjih velikih držav največ prebivalcev. Zdaš je še le na petem mestu. To nazadovanje je čudno, ker se skoro nič ne izseljujejo. Navadno se jih izseli na leto okoli 5000, doseli iz raznih krajev navadno desetkrat toliko. Našteli so leta 1900 samih tužcev 1.037.778, največ Lahov, potem precej Nemcev, Špancev in Švicarjev. Francoz misli, da so doma nebesa in ima sebe za velik, prvi narod na svetu.

Francoze je same začelo skrbeti, kaj bo z njih državo, če se ne bo prebivalstvo bolj množilo. Povsod drugod imajo veliko več krstov, kakor mrličev. Pri nas jih je splošno za eno tretjino več. Tam štejejo 86 okrajev. V 62 je redno vsako leto več mrličev, kakor krstov. V 16 okrajih je še manj ljudi, kakor jih je bilo pred sto leti. Nemška ima čez 60 milijonov, Avstrija čez 45 milijonov, Francoska pa nikamor ne more.

Pri tem ima Francoska najbolj stare ljudi. Vseh ljudi pod 10 let starih je le 17,3 %, v Nemški 24,4 %, v Srbski 31,1 %, nad 50 let starih je 22,7 %, kar ni v nobeni evropski državi. Francoz namreč zelo dobro živi. Pšenični kruh, meso in vino je navadna hrana. Da bi sam več užival in bi njegovi otroci imeli prijetno življenje, se boji velikega števila otrok. Velik del zakonov je nalašč brez otrok, ker ne marata mož in žena skrbj za male. Velika večina jih ima le po enega ali dva. Po 5 ali 6 otrok v zakonu je že velika

izjema. Število porodov pada vedno bolj. Nasvetovali so že posebne premije, gotove ugodnosti, toda vse brez uspeha. Kjer ni podlage v dobrem verskem življenju, ne pomagajo vsa druga sredstva. Velikega pomena je to za vojko. Če ima država toliko manj ljudi, kakor sosedna, se ne more braniti proti sovražniku.

Izmed prebivalcev se jih peča največ: 438% s kmetijstvom. Dežela je tako srečna, da skoro vse navadne pridelke doma pridelajo. Popred so uvažali veliko žito iz tujih dežel. Odkar so pa vpeljali znatno carino na tuje žito, zadostuje v navadnih letih domači pridelek. To carino so napravili jako zvit. Ena je najnižja, pod katero ne smejo iti ministri, ko sklepajo trgovinske pogodbe z drugimi državami, druga je najvišja, po kateri se ne sme od nobenega več zahtevati. Tako se plača za 100 kg carine: od pšenice 7 frankov (1 frank = 95,2 vin.), od perutnine 20 do 30 frankov, od shladenega mesa 35 do 50 frankov, od prešičev 25 do 40 fr., od divjačine 20 do 35 frankov, od šunke 25 do 60 frankov, od zabele 25 do 30 fr., od sadja 2 do 350 fr., od piva, katerega se posebno iz Avstrije veliko vpelje, 14 do 20 frankov za hektoliter, od lesa za 100 kg 1 do 15 fr. Tako varuje država kmeta, ki res prav dobro izhaja. Na Francoskem so najbolj premožni kmetje v Evropi. Pridelajo se veliko pšenice, s katero je dobra polovica žitnega polja obdelana. Precej je tudi ovsa in turšice; ječmena je prav malo. Veliko pridelajo tudi krompirja in pese. Sladkorna pesa dobro raste, saj je Francoska ena prvih dežel za pridelovanje sladkorja. Že leta 1901/1902 so pridelali 111.000 vagonov sladkorja.

Z obrtnijo se peča 33,9% vseh ljudi. Rud imajo malo, veliko pa premoga. Zelo razvita je na Francoskem svilo-reja. Vsako leto napravijo 7—8 milijonov kilogramov prave svile. Le pri tem se živi 450.000 ljudi. Ni čudno, če imajo naše ženske cele zavitke svilenih rut. Na Francoskem so za elegantnost in nove mode prvi na svetu. Pariški krojači iztuhtajo nove obleke, ki so tako lepe kakor bi bile vlite. Od tam gre ta skrat, ki se imenuje ženski napuh, včasih je pa tudi moški, po celem svetu prav do zadnje vasi. Velja pa tudi taka obleka kar na tisoče kron, če je v Parizu narejena, kar je najbolj nobel.

Na Francoskem je posebno veliko bogatih ljudi, ki jih imenujejo rentjé, t. j. take ljudi, ki imajo veliko premoženja, bodisi da so ga podedovali ali pridobili z lastno pridnostjo. Zdaj nič ne delajo, temveč živijo prav dobro od obresti svojih kapitalov. Francozi so zelo bogati. Po celem svetu imajo svoj denar izposojen. Mi smo jim tudi dolžni. Največ so dali na Rusko, potem na Laško, Turško — sploh skoro celemu svetu so upali proti visokim obrestim. Zdaj morajo drugod obresti skupaj spraviti, tamošnji prevžitkarji pa vesele uživajo tuje žulje. — Iz celega sveta prihajajo bogatini v Pariz zapravljati

svoje premoženje in uživati nebesa sveta. Pariz, ki je glavno mesto Francoske in glede uživanja in razkošnosti prvo mesto na svetu, se po vsej pravici imenuje novi Babilon, ker menda ni nikjer večje razuzdanosti, kakor tam.

Ker imajo Francozi veliko denarja, je tudi trgovina zelo razvita. Leta 1901 je prišlo v francoska pristanišča 25.505 ladij, ki so pripeljale 1.820.050,6 vagonov blaga. Vrh tega še v posebnih ladjah za težo 3.303 z 64.205,5 vagoni. Izvoz je znašal 600.000 vagonov. Nerazumljivo je pa pri tem, kako da ni pri tako naprednem in bogatem narodu večina trgovskih ladij domača. Izmed vseh ladij, ki so prišle leta 1901 v francoska pristanišča, je bilo le 7719 francoskih, 11.610 angleških, ostale pa drugih držav. Povsod se kaže, da so Angleži še vedno prvi trgovski narod na svetu. Gospodarsko življenje držav pojasnujejo tudi podatki, kaj se kupi od drugod in kaj se na tuje prodaja.

Kupili so Francozi leta 1902 volne za 291,6 milijona frankov. Te pride največ iz Argentine in Avstralije. Za premog so dali 268 milijonov, za svilo 229 milijonov, za bombaž 192,4 milijona frankov, za olje 190,2 milijona frankov, za kože 127 milijonov, za žito in moko 119 milijonov, za les 100 milijonov, za stroje 88 milijonov, za kavo 74 milijonov, za vino 72 milijonov, za predvilo 69,9 milijona frankov, za svileni tkanino 57,3 milijona frankov, za maslo in sir 41 milijonov, za čilski soliter 37,5 milijona, za živino 37,4 milijona, za petrolej 37 milijonov, za papir in knjige 34,3 milijona frankov.

Skupili so pa za svilene izdelke 246 milijonov, za svilo 107 milijonov, za sukno 174,2 milijona frankov, za blago iz pavole 138,8 milijona, za modno blago 109 milijonov, za perilo in žensko obleko 101 milijon frankov, torej za samo modno blago in obleko skupno 875,4 milijona frankov. To je grozna številka. Največji bogatini in še posebej visoke in bogate ženske dobivajo svojo obleko iz Pariza. Kaj na tem, če desetkrat več stane, kakor doma! V francosko modo so zaverovani milijonarji tudi v drugih rečeh. Le za umetne mizarske izdelke dobijo Francozi od tujcev 128,4 milijona frankov na leto. Da je dežela res kmetijska, priča izvoz vina, katerega so prodali za 187,2 milijona frankov, kož in kožuhovine za 117 milijonov frankov. Med temi so seveda tudi kožuh gospodov in dam, ki stanejo po več tisočakov. Usnja so prodali za 89,7 milijona frankov, kovinskih izdelkov za 77,7 milijona frankov, masla za 55,3 milijona frankov. Na jugu kupujejo maslo na Laškem, ker je ceneje, na severu ga prodajajo Angležem, ker dobro plačajo. Strojov so prodali za 44 milijonov, železa in jekla za 38 milijonov, lesa za 37,2 milijona frankov, vozov in biciklov za 37 milijonov, sladkorja za 76 milijonov, žganja za 28,4 milijona frankov.

Francoska je imela nad tisoč let kralje, zdaj ima predsednika, ker je že

40 let republika, država, kjer si državljanji sami volijo svojo glavo. Kakor se kaže, se ni posebno sponesla ta volja ljudstva, ker nimajo nikjer toliko dolga, kakor na Francoskem. Skupni dolg znaša blizu 30.000 milijonov frankov. Za same obresti gre na leto čez 1100 milijonov frankov, torej dobro trikrat toliko kakor pri nas. Čudno to ni. Vsled nesrečne vojske z Nemci so morali plačati leta 1871. sovražnikom 5000 milijonov frankov odškodnine v zlatu. Ko bi dajali na vsak voz za 1.000.000 cekinov, bi bilo to 50.000 voz. Francozi so imeli vrh tega še lastnih stroškov in škode nad 10.000 milijonov frankov. Sovražniki so bili skoro ves čas v njih deželi in jim pobrali vse vojaške priprave, katere so mogli odnesti. S temi francoskimi milijardami se je Nemška tako povzdignila, da hoče biti zdaj prva država na svetu. Od takrat premišljuje Francozi, kako bi se nad Nemci znosili. Utrdili so svoje trdnjave in pomnožili vojaštvo, da imajo zdaj 557.580 mož stalne vojske in vrh tega še 53.000 mož mornarice. Pri nas je v celem cesarstvu, dasiravno imamo do 7 milijonov več ljudi kakor Francoska, le 318 tisoč mož stalne vojske in 13.000 mož mornarice. Jasno je, da mora na Francoskem skoro prav vse k vojakom. Če je prav kdo malo pohabljen ali kruljev, je vendar za vojaka dober, da se število dopolni. Ker imajo skoro vse krepke ljudi pri vojaki, je čudno, da kmetje še bolj ne tožijo o pomanjkanju delavcev. Bojnih ladij imajo za Angleško največ Francozi. Čudno je pa, da se pri njihovi mornarici primeri toliko nesreč. Skoro vsak mesec se bere, da se je kaka vojna ladja ponesrečila. Sumijo, da delajo to nalašč anarhisti in socialisti.

Dohodkov ima država na leto čez 3000 milijonov frankov, izmed teh je nad polovico indirektnih davkov, in še posebej 20 % monopolov, 34 % vseh dohodkov se porabi za obrestovanje, 20 odstotkov za vojsko, 8 % za mornarico.

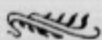
Francoska je za Angleško izmed največjih kolonialnih držav na svetu. V 18. stoletju so imeli celo Kanado in še druga posestva, od koder so jih Angleži izrinili. Še zdaj imajo Francozi v vseh delih sveta skupno 108.700 Mm² posestev in 49 milijonov podanikov, to je zemlje 16krat več kakor je vse naše cesarstvo veliko. Najvažnejše posestvo je v severni Afriki, ki se imenuje Alžir in Tunis. V teh krajih so bili skozi stoletja najhujši turški roparji. V preteklem stoletju so jih Francozi po vročih bojih premagali in deželo zdaj lepo uredili. V teh krajih je stala nekdanj mogočna Kartagina, ki je poslala nad Rim Hanibala, najhujšega sovražnika, kar so jih imeli stari Rimljani. Ko so prišli Francozi v Alžir je bila to revna in zapuščena dežela, zdaj se je poljedelstvo prav dobro razvilo, ki že izvozi na leto do 400 milij. blaga. Zdaj izhaja brez podpore od Francoske. Za druge kolonije, to je posestva v drugih delih sveta, mora domača dežela veliko do-

plačevati. Le za Indokino gre na leto 26 milijonov frankov iz žepov francoskih davkoplačevalcev, brez tega, kar so morali šteti za hudo vojsko pred nekaj leti. Ti stroški so znesli več sto milijonov frankov. Skupno morajo Francozi za kolonije doplačati vsako leto nad 80 milijonov frankov.

Marsikdo bo rekel, da naj bi jih raje opustili, kakor toliko doplačevali za tuje kraje. Stvar ni tako priprosta. V domači deželi je vedno več tovarn in več izdelkov. Domače kolonije morajo jemati najprej domače blago. S tem raste bogastvo domače dežele. Ker ima delavec dobro plačo, more tudi kmetu pridelke boljše plačati. Kar je izseljenec, gredo lahko v domače kolonije. Država jim preskrbi boljše posestva ali dobre službe in ti pospešujejo tudi veljavo domače države. Za rojstno deželo niso izgubljeni. Kar pa jih gre od nas v Ameriko, so za državo in za naš narod popolnoma izgubljeni. Ob času vojske imajo bojne ladje v takih kolonijah močno oporo, ker so na domačem.

Francozi so sloveli od nekdaj kot dobri vojsaki. Za časa Karola Velikega so hodili pred 11 stoletji po naših krajih nad Obre ali Pasjeglavce, ki so se vgnezdili na današnjem Ogrskem, in jih skoro popolnoma zatrli. S tem so bili tudi Slovenci rešeni žalostne sužnosti. — Tisoč let pozneje je vodil Napoleon svoje legije po naših krajih. Takrat so Francozi sami premagali skoro vso Evropo. V naših krajih so pobesili roparje in izboljšali ceste.

Francoska je bila nekdaj prav odlična katoliška dežela. Zdaj imajo tam prvo besedo najhujši sovražniki svete Cerkve. V državnih šolah se nikjer ne uči več krščanski nauk, križ se ne sme delati v šoli, ne moliti. Križ so odpravili iz javnih krajev, procesije se smejo le še v cerkvah vršiti. Ljudstvo je večinoma prišlo popolnoma ob vero. V neki župniji, ki šteje 600 ljudi, so opravile velikonočno spoved le tri ženske. V drugi župniji je šel župnik v pokoj. Napravil je v nedeljo slovesno mašo za slovo. Prišla je le ena oseba in ta je bila plačana cerkvena pevka. V večini župnij prideita izmed 100 faranov le dva v nedeljo k maši. Ljudje tudi umirajo brez zakramentov, duhovnika še poklicati ne marajo. Duhovniki morajo živeti le od milodarov. Tudi škofje pravijo, da se brez posebne božje pomoči ne more vera ohraniti. Marija se je prikazala v Lurdu in klicala k pokori. Niso jo marali poslušati. Čudno je pa, da še vedno dajo francoski katoliki največ za sv. misijone in sv. Očeta, kljub temu, da morajo sami skrbeti za vse bogoslužje. Gotovo je poleg največjih hudobij tudi veliko, veliko dobrega.

Najboljše molznice koljejo.

Na vsak večji sejm pridejo k nam razni kupci, ki najraje kupujejo krave s teletom. Če se na seimu ne do-

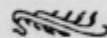
bi dosti blaga, gredo radi tudi od hiše do hiše za lepo živaljo. Naš kmet računa vsako živino le po teži za mesarja. Čudi se torej visokim cenam, ki jih ti tuji za dobre krave ponujajo. Pogosto se tolaži z mislijo, da jo bo še drugod lahko kupil in proda najboljšo žival iz hleva. Toda dobre molznice ni lahko kupiti. Marsikateremu se bo vendar čudno zdelo, kako da morejo ti ljudje, ki ženejo krave navadno v okolico ali bližino Trsta, tako drago plačevati. Vzrok je prav enostaven. Kupec izpita in proda najprej tele. V bližini velikih mest so teleta navadno zelo draga. Rabi se veliko pečenke in selparije niso tako lahko mogoče, ker mesarja lahko osebno pozna. S teletom se mu vedno izplača skoro tretji del kupnine. Po teletu krava najboljše molze. V Trstu plačujejo dobro sveže mleko 20 do 22 vin. na debelo. Na drobno ga prodajajo trgovci po 24 do 26 h. Če ima krava količkanj mleka, izplača prav dobro dano krmo. Tu se tudi pozna velik razloček med dobrimi in slabimi molznicami. Dobra krava da na leto 2000 do 3000 litrov mleka, slaba le okoli 1000 litrov. Če da za dobro kravo tudi 200 do 300 K več, je kupec še vedno na dobičku. Pri kupčiji ne gledajo na par desetakov, če se le dobro blago dobi. Naši ljudje pa ne poznajo vrednosti plemenske živine. Če se dobro plača, jo bo prodal, čeprav bo vsled tega desetletja trpela vsa živinoreja. Ti prekupec so nam v zadnjih letih kupili skoro večino najboljših krav. Če se bi v okolici Trsta ali v mestih le dobre krave rabile za pleme, bi se lahko tolažili z mislijo, da vsaj drugim zaležejo. Ravno to je pa največja gospodarska napaka. Kravo ne rabijo za pleme. Molzejo jo toliko časa, dokler molža rejo izplača, potem jo odebelijo in prodajo mesarju. V bližini mest, kjer poslov manjka in se vse tako drago proda, se ne izplača reja plemene živine. Ko bi kmet računil, koliko ga stane krava, katero je doma izredil, predno proda prvo tele, in bi v računu upošteval poleg krme še lastno delo, bi videl, da zastoj ali še v zgubo dela. Prepusti torej drugim vzrejo mlade živine, to težavno delo, ki ne morejo tako ugodno mleka prodati. V tem gospodarstvu je nenasitno žrelo, ki pozira neprestano našo najboljšo živino.

Pobijanje najboljših krav je v drugih krajih še bolj razširjeno. Veleposestva in tovarne za sladkor in špirit, katerim ostanejo ostanki sladkorja, pese, krompirja ali tudi žita, se večinoma pečajo s tem izmolzenjem krav, katero imenujejo po nemško »Abmelk-wirtschaft«. Nekateri posestniki imajo po več sto krav. Gredo na velike semnje v Švico in na Tirolsko ter pokupijo na tisoče najboljših krav, katere rabijo eno leto in prodajo izpitane mesarju. Potem gredo zopet po druge. Letos je na Predarlberskem en sam tak posestnik nakupil 300 glav. Res ne da jo tam gori živine tako po ceni, kakor pri nas, toda da jo vendar, če se do-

bro plača. Zato je pa krav vedno manj in vedno manj tudi mleka. V okolici Bregence so lani prodajali 1 liter mleka po 16 h, letos po 24 h. Živine ni, ker so kmetje preveč poprodali.

Za kmeta je dobra živinoreja prva gospodarska dolžnost. Seveda pri tem ravnanju, kakor se nam zdaj kaže, se ne more razviti. Saj le za tuje izboljšujemo svojo živino. Nekateri so nasvetovali, naj bi država prepovedala tako gospodarstvo tovarnam in veleposestvom. Uredba bi bila jako umestna, toda težko bi jo izpeljali. Kdo more gospodarja siliti, da vodi svojo živino? Kdo mu prepovedati, da jo ne proda, kadar hoče. Sicer bi taka žival, ki celo leto v hlevu stoji in se kolikor mogoče najbolj pita, ne bila posebno sposobna za pleme, vendar bi bilo živine lahko veliko več. To je tudi vzrok, da se naša živinoreja ne more tako pomnožiti.

Mi moramo gledati, da varujemo svoje gospodarstvo. Najboljše molznice se ne smejo za noben denar prodati. Potrebne so doma, da bo kmet od svojega gospodarstva več dosegel. Če hočejo prekupec kravo s teletom, naj jo dobro plačajo. Za nizko ceno zdaj ni nobena krava na prodaj.

Tržni pregled.

Cene se ravna po povsod po množini blaga. Če ni kartelov, to je zaveze prizadetih prodajalcev, ki umetno cene povzdignejo le v lastno korist, bo vselej cena padla, če pride več blaga na trg. To tudi zdaj opazujemo.

Goveja živina je v ceni precej padla 26. junija je bilo na dunajskem trgu 2484 govede. Prodajali so se mastni voli 90—113, najlepši do 116, navadni 84—94, krave in biki 74—106. Goveja živina gre počasi pa stalno nazaj. — Pri nas je v nekaterih krajih še zaprtija. Gospodarji so izpitati vole, zdaj jih ne bodo mogli prodati. — Dunajčani so se naveličali argentinskega mesa. 400.000 kilogramov so poslali na Angleško.

Prešiči gredo v ceni tudi nekoliko nazaj, vendar se v tem času, ko je navadno najslabša kupčija, še zelo dobro držijo. 27. junija je bilo na dunajskem trgu 13.830 prešičev. Plačevali so debele 128—132, srednje in stare 126—132, plemenske 104—130 vin. Ker je bilo 3000 prešičev več kakor prejšnji teden, je padla cena 6—8 vin. Če bo prihodnji teden blaga manj, bo cena zopet boljša. Ker je lani zelo manjkalo prstnine, se bo letos skoro gotovo cena skozi celo leto dobro držala.

Uvoz danskega masla v Avstrijo zelo napreduje. Letos so ga do začetka junija vpeljali z Danskega za dva milijona kron, to je toliko, kakor lani celo leto. Pravijo, da je maslo trpežnejše. Dunajčani so se navadili na prijetni okus. Zaradi velike množine krav in obilnosti mleka ga dajejo zdaj tudi ce-

neje kakor pa naše domače mlekarne. Domačim mlekarjam dela dansko maslo precej hudo konkurenco. — Na Ogrskem mlekarne veselo napredujejo, toda ogrska konkurenca se pri nas vedno manj čuti, ker rastejo na Ogrskem z obrtjo tudi mesta, ki ogrske izdelke doma porabijo.

18. junija je bil na Dunaju **shod zalagateljev dunajskega mleka**. Kakor znano, porabijo na Dunaju na dan do 870.000 litrov mleka, ki pride iz Nižje Avstrijske, iz Češke, Moravske, Ogrske in Štajerske. Na dunajski postaji dobe mlekarne 18—21 vin. za liter. Na shodu 18. junija so se pomenili, da pri sedanji draginji vseh reči in posebno zaradi velikih zahtev poslov ne morejo več shajati s to ceno. Mleko naj bi se plačevalo na dunajski postaji po 24 vin. Stavili so odbor, ki že danes zastopa 360.000 litrov mleka. Veliko upanje imajo, da jesen gotovo dosežejo izboljšanje cen.

Za nas, ki trpimo na istih težavah, je to važen nauk. Živina bo šla v ceni nazaj, mleko in mlečni izdelki se bodo še povzdignili. Kako umestno bi bilo, ko bi prišli skupaj vsi zalagatelji pomorskih mest in se skupno pomenili za ceno. Saj bi se po mestih morali udati tej upravičeni zahtevi. Če je mleko najboljša hrana, naj se tudi primerno plača. — Prav lahko bi to izvedla naša Mlekarska zveza, ko bi bile vse mlekarne dostopne pametnim razlogom.

Pri nas še nismo mogli izpeljati **zadružne prodaje jajc**, ki se je drugod prav dobro obnesla. Za jajca se more prav veliko dobiti. Le lani so vpeljali samo na Angleško 2201 milijonov ter 206.440 jajec v skupni vrednosti 165 milijonov 324.000 K. Povprečno se je prodalo eno jajce za 75 vin. To je izredno ugodna cena, če se pomisli, da stane vožnja iz Bolgarske v London za 100 jajec le 70 vin., iz Aleksandrije v Egiptu ali iz Ruske pa le 18 vin. Iz Ruske gre vsak teden parnik, ki ima do 5000 zabojev in v vsakem zaboju 1460 jajc. Iz Danske gre parnik štirikrat na teden na Angleško.

Ko bi naše gospodinje videle malo čez dimnik domače hiše, bi se dalo marsikaj napraviti. Izmed vseh evropskih gospodinj nima morebiti nobena toliko sposobnosti in ljubezni do perutinarstva kakor naša domača mati. V Švico bi se dalo še boljše prodajati kakor na Angleško. Začnimo, saj smo potrebni.

Žito po celem svetu dobro kaže. Na Nemškem se pa celo pritožujejo nad hudo sušo, ki je posebno rži in ovsu veliko škodila, na Ogrskem je pšenica polegla, splošno se vendar obeta povsod prav bogata žetev. Cena do zdaj pri nas ni padla, ker primanjkuje blaga. Na Dunaju so prodajali 27. jun. pšenico: banaško do 28 K 40 vin., navadno 26 K 50 vin. Po svetu je šla cena nekoliko nazaj. V Berlinu so prodajali zadnje dni junija po 24-96, v Londonu 1847, v Budimpešti 24-28, v New Yorku

17-65, v Odesi 16-59. Rž so plačevali na Dunaju po 19-90, koruzo 15-60—15-90, oves srednji 19-60—20-20.

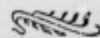
Prav resna poročila pa prihajajo iz tujih delov sveta v pomnoževanju žitnega polja. Kanada je le od lani pomnožila žitno polje za eno četrtino. Ker letina dobro kaže, bo na stotisoče vagonov pšenice več izvozila. Zdaj je obdelanih le dva milijona ha in se pridela 50 milijonov stotov pšenice. Vsega rodovitnega sveta je pa 82 milijonov ha. Naš avstrijski konzul v Montrealu je uradno poročal, da bi le zahodne dežele v Kanadi mogle pridelovati 1650 milijonov hl pšenice. To je taka množina, da bi je vsa Evropa ne porabila. Nadalje bo v najbližnjem času vsled napajanja in izsuševanja Mezopotamije, to je dežela proti vzhodu od Jeruzalema nekaj sto ur, v kraju, kjer je bil stari Babilon, za poljedelstvo do 5 milijonov ha najboljše črne zemlje pripravljene, s katero se naša glede rodovitnosti še primerjati ne dá. Že v starem veku je bila Babilonska zraven Egipta, ki se bo zdaj tudi žitu odprl, najrodovitnejša dežela na svetu. Težko si je misliti, koliko je to 5 milijonov ha. — V resnici bi bilo to žitno polje 150 ur hodá dolgo in 150 ur široko. Seveda se ne bo samo žito pridelovalo. Toda, če se vzame le polovica za žito, bi pridelali tam 200.000 milijonov stotov pšenice. Ko je okoli leta 1890. žitna cena tako čudno padla, je pridelala Argentinijska 10 milijonov stotov pšenice in s to množino znižala ceno žitu po celem svetu. Zraven imenovanih ima Mandžurija na Kitajskem najlepši svet za dobro pšenico. Zdaj je pridelala do 3 milijone stotov, mogla bi je pridelati 75—100 milijonov. O Argentinijski, Južni Ameriki in Sibiriji niti ne govorimo. — Kdor to resno pomisli, bo spoznal, da zna cena žitu zelo, zelo pasti. Za enkrat se ni še bati, morebiti niti 5 ali 10 let ne. Gotovo je pa, da se bodo pri sedanjem hitrem napredku vse imenovane dežele kmalu spremenile v rodovite žitnice, ki bodo svoje blago po celem svetu ponujale. Razširimo in izboljšajmo za časa svojo živinorejo, ker tu nam ne bodo mogli do živga, in omejimo pridelovanje žita le na najpotrebnejše. Čim preje se pripravimo, bolj bomo varni. Mogla bi nas varovati prav visoka carina, toda Bog vedi, kakšna bo večina v državnem zboru čez nekaj let.

Meseca maja so bogati **tovarnarji špirita** sklenili kar na tihem med sabo **kartel**, ki stopi v veljavo s 1. septembrom t. l. »Ni nam namen,« pravijo nedolžno, »ceno povišati, ampak le prodajo urediti, da bo imel vsak tovarnar pri žganju svoj stanovit in reden zaslužek.« Dežele in kraje si bodo kar med sabo razdelili in tako vsak svoje neumne ovce dobro strigli. Središče bo v Pragi, pisarni še v Lvovu in na Dunaju. Da se bodo cene zelo zvišale, je jasno. Razen tega hoče še država davek pri 1 hl povišati za 50—60 K. Naj le plačujejo norci, ki imajo denar za tja metati. Ko so tovarnarji pred kratkim

zvišali ceno piva, so napravili socialni demokratje strastno agitacijo zoper pivo. Nobeden ga ni hotel več piti, tovarnarji so morali s ceno nazaj.

Tudi pri nas bi bil najbolj pameten odgovor kartelu: »Ne ene kapljice žganja več. S svojimi krvavimi žulji ne bomo kupičili milijone bogatinom.« Kdor ga pa hoče piti, naj le plača.

Ta slučaj nam pa nanovo kaže, da bo morala nazadnje država res vzeti v roke proizvajanje žganja in nekaterih obrtnih izdelkov, če bodo bogatini tako izkoriščali ubogo ljudstvo.

Razmere med delavskim in kmečkim stanom.

Mi živimo v času, ko hočejo ljudje takorekoč drug drugega prekositi v tožbah o slabih časih. Ljudje govore venomer o naraščajoči draginji in gledajo skoro obupno v bodočnost, če ne pride do preobrata. Nehote morajo ugibati in se povpraševati po vzrokih teh neznosnih razmer, a žalibog večinoma zvrčajo krivdo na one, ki so najmanj krivi. Kmečko ljudstvo dolži meščane, meščani delavca in kmeta, a delavci zopet kmeta in meščana. Malokdo pa pravzaprav ugaane pravo. In brezdvomno so si priborili izmed vseh rekord v večni nezadovoljnosti socialni demokratje. Na muho so pa vzeli stan, ki je gotovo najbolj nedolžen pri draginji, namreč kmečki stan. Seveda, nekaj ti rdečkarji na vsak način morajo imeti, da lahko hujskajo in begajo zaslepljeno delavsko ljudstvo. In ker ne morejo udariti po pravih povzročiteljih draginje, s katerimi žive brezdvomno v zelo ozki zvezi, so si izbrali za žrtev svojega hujskanja kmeta.

Vsekakor pa je koristno in potrebno, da smo tudi mi na jasnem, v kakem razmerju sta si delavski in kmečki stan. Je-li res kmet začetek in konec vsega zla, ki tare delavsko ljudstvo, ali je iskati vzroke kje drugje? Prvo, kar se moramo vprašati, je, je-li kmečki stan koristen, da, celo potreben za delavca in sploh za človeško družbo? Vsak pameten delavec, ki misli le za ped daleč, mi bo na to odgovoril, da o tem ni nobenega dvoma, da je kmečki stan ne le koristen, ampak tudi potreben, neizogibno potreben. Kajti sicer bi moral biti dosleden in se na mah odreči vsemu, kar prideluje kmečki stan, bodisi neposredno ali posredno. To bi pomenjalo za njega ne le popolno abstinenco v pitju alkoholnih pijač, ampak celo abstinenco vseh živil, v prvi vrsti kruha in mesa, kakršne abstinence pa še dosedaj ni priporočal noben normalen človek in je tudi ne bo. Mogoče jo mislijo vpeljati socialni demokrati, ker tako požrtvovalno delajo za propad kmečkega stanu; seveda morajo pa istočasno nehati zabavljati

čez draginjo in čez kmeta, kateri po njihovem mnenju draginjo povzročuje. Kamorkoli gremo vsaj potrebi po vsakdanjem kruhu ne uideemo. V tem smo si pač vsi edini in najsi pripadamo še tako različnim stanovom, da je vsakdanji kruh vsikdar in povsod neizogibno potreben, ako sploh hočemo živeti. Istodobno moramo pa pripoznati tudi to, da mora nekdo biti, ki nam bo živila pripravljala, in to je ravno kmet. Splošno torej, ne glede na državo, je kmečki stan potreben kakor vsakdanji kruh za vsakega, torej tudi za delavca.

Ne smemo pa pozabiti, da živimo v državi in ne samo na zemlji kot taki. In to dejstvo nam vsiljuje vprašanje, je-li pa koristno ali celo potrebno, da živi tudi v državi in celo tudi v naši državi kmečki stan? Ali bi se ne dalo izhajati v ljubi Avstriji tudi brez kmeta ugodnejše in cenejše? Saj nam vendar druge države ponujajo živila, ki so celo ceneja, kakor nam jih prodaja naš kmet! Odprimo tem državam meje naše države, odpravimo carino in pustimo ceneje tujce na naš žitni in živinski trg! Dobro! Odprimo meje in zasledujemo posledice!

Na mah se bodo napolnili naši trgi s tujimi živili in cena domačim živilom bo padla vsled konkurence tujih držav, ki lahko živila z veliko manjšimi stroški proizvajajo, nego naš kmet. Tuji pridelki bodo izpodrinili vsled manjše cene pridelke našega kmeta in hočeš nočeš bode moral naš kmet svoje pridelke prodajati pod proizvodnimi stroški — ceneje nego njega stanejo — oziroma njih pridelovanje s časom popolnoma za trg opustiti. Znano je, da n. pr. Srbija, Rumunija, Amerika in Avstralija rede zelo ceno živino in da je prekomorsko žito kljub velikim prevoznim stroškom še lahko vendar vedno ceneje na našem trgu, nego naše, ako bi mu ne bili naložili carine. In iz teh držav so hoteli socialni demokrati za časa avstro-ogrsko nagodbe uvoz tuje živine, češ, potem bo meso poceni, da še nikdar tako. Vendar je bila večina državnih poslancev proti temu in glasovala za avstro-ogrsko nagodbo, glasom katere se uvaža živina, primanjkujoča Avstriji, iz Ogrske. In sicer zaraditega, ker je živina na Balkanu okužena in bi nam lahko okužila celo našo zdravo živino, kar bi povzročalo zopet milijone škode našemu kmetu, in ker se sploh živinozdravniške razmere in nadzorstva klavnic v omenjenih državah z našimi niti primerjati ne dajo. No, in v Ameriki in v Avstraliji pa sploh ni sence naših strogih živinozdravniških postav. Nek poslanec-zvinozdravnik je v državnem zboru povedal slučaj, da je poginil pes, ker je užival meso iz Argentine. Tako meso jedo v Londonu, kjer je pol milijona beračev, najnižji sloji ljudstva, da sploh dobe kaj za jesti. Zdrav želodec našega delavca pa naj bi bil tako prisiljen uživati meso, katero je mnogo trpelo vsled večtedenskega prevoza, katero je morda

celo okuženo in o katerem delavec nikdar ne bi bil zagotovljen, je li res goveje ali celo od kake druge delikatne štirinogate živali, ki mu bi vsak trenutek lahko želodec narobe obrnilo. Pa kaj to briga socialnodemokratske voditelje, če njihovim volivcem tudi vsak dan argentinsko in drugo meso obrne želodec narobe, samo da jim le lahko poročajo, kako neumorno so delovali za odpravo draginje in zopet lahko hujskajo zoper kmečko ljudstvo. Pred par leti so celo na Nižjem Avstrijskem isti rdečkarji med kmeti agitirali zoper krščanske socialce s tem, da se rumunska meja ne sme odpreti. Samo da dobe na svoj lim čim več nezavednih kalinov, na deželi kmeta, v mestu pa delavca. Pred nekakimi petnajstimi leti se je dovolil v Avstriji tudi uvoz prekomorskega žita v upanju, da bo tako moka ceneja. Naš kmet, ki je še pred dvajsetimi leti žito v večji meri prideloval in ga tudi prodajal, je moral vsled tuje konkurence opustiti pridelovanje žita za trg, se zadolžil in se oprijel živinoreje; cena žita pa je poskočila kmalu zopet po pritisku združenih žitnih veletrgovcev na isto višino, kakor je bila pred ameriško konkurenco. Tako je bil tudi uvoz tujega žita le prevara, cene so pa zopet ostale kakor poprej.

Sedaj pa opazujemo zopet kmeta po odprtju naših mej! Čimbolj ga bodo tuji pridelki odrivali od trga, tem bolj se bo krčil njegov žep in tem hitreje bo drvel v neizogiben propad. Saj že sedaj komaj zmaguje vsa plačila, katera mu nalaga na ramena država, dežela, občina, družina itd., kje pa naj vzame denar potem, ko nič prodati ne bo mogel ali pa k večjemu pod izgubo? Propad kmečkega stanu je nujna posledica odprtja naših trgov tujim državam!

Toda kaj potem? Ali se bo potem res cedil kar med po goltancu socialnodemokratskih kričočev? Nekaj časa mogoče; toda kmalu se bodo bridko kesali svojega nepremišljenega koraka in preklinjali trenutno politiko svojih kolovodij. Kajti veliki trg bodo dobili zopet v roke milijonarji in brez usmiljenja privijali cene vsakdanjemu kruhu. Delavci bodo docela izročeni na milost in nemilost mednarodni sodrgi kartelistov, ki jih bodo izročali lakoti in bedi. Saj že sedaj uganjajo nezaslišano sleparijo, ko jim dela še vendar kmet konkurenco! Kdo jim jo bo delal potem, ko našega kmeta ne bo?

A priti mora za delavce še hujše! Ne smemo namreč prezreti, da bo moral kmet zapustiti svojo rodno zemljo in jo mahiniti v mesto, da si v tovarni zasluži vsakdanji kruh. Dan za dnevom bodo prihajale nove trume kmečkih delavcev in bodo iskale dela pri delodajalcih. In tovarnarji si bodo veselo meli roke, ko bodo videli kar trume dela iščočega delavstva, ki je pripravljeno ali boljše rečeno prisiljeno

delati za sramotno ceno. Obenem bodo pa padle plače delavcev vsled nove konkurence dela; kajti čimveč delavcev se ponuja v delo, tem manjše so plače delavcev, tem hujše in težje bo pa tudi preskrbeti si vsakdanjega kruha. Saj že sedaj drvi kmečko ljudstvo v velikih množicah v mesto in pritiska na delavske plače, kaj še-le potem, ko bode popolnoma prisiljeno! In prejšnje delavstvo se bo žalostno oziralo na srečne čase, ko je še sedanji njegov delavski konkurent obdeloval bujna polja in uvidel bo — bridko spoznanje — da so bile nekdanje nizke cene tujih živil le nekaj trenutnega, le bridka prevara!

Industrija zamore procvitati le tedaj, ako zamorejo tovarnarji svoje industrijske izdelke prodajati tudi za primerno ceno. In če tovarne ne najdejo dovolj odjemalcev doma, si morajo iskati trgov, oziroma odjemalcev v drugih državah. Industrijsko bolj razvite države uvažajo svoje industrijske izdelke v industrijsko manj razvite države. Pa tudi to ni nič stalnega. Kajti nihče nam ne more jamčiti, da bodo tuje države vedno na tako nizki stopinji industrije, kakor so danes. In gotovo se moramo pripraviti na čas, ko bodo te države proizvajale dovolj industrijskih izdelkov doma in naših več ne bodo potrebovale. Nikdo nam pa ne more jamčiti tudi tega, da bo naša država vedno v tako prijateljskih odnosih z onimi, v katere izvažajo danes svoje industrijske izdelke. Kaj, če se vname ravno s temi državami vojska? Kam tedaj z našimi tovarniški izdelki, osobito ako nobena druga država ne rabi tega, kar proizvajamo mi? Da bodo delavci v takem slučaju izgubili kar trumoma delo, je nujna posledica.

Lahko se pa vname vojska tudi z onimi državami, katere v našo industrijsko državo — kakor si jo želijo socialni demokrati — uvažajo živila, žito in meso v prvi vrsti. Kje pa naj tedaj delavci dobe svoj vsakdanji kruh, kje ga naj kupijo, ako ga nihče ne prodaja? In za kaj si ga naj kupijo v slučaju, da nimajo ne dela, ne denarja, ker tovarnarji ničesar ne prodajo in naravno tudi delavcem ne morejo dati niti dela, niti plače? In dogodki, kateri so vpisani s krvavimi črkami v zgodovini francoske revolucije, tudi pri nas gotovo ne bodo izostali. Kajti sestradsana množica ne pozna več mere, izgubi zavest, da je razumno bitje in si hoče pomagati magari z najbrutalnejšo silo do vsakdanjega kruha. To bi bil gotovo najnaravnejši konec tako čislane socialnodemokratske gonje proti kmečkemu stanu, obenem pa tudi živ dokaz, da je kmečki stan najvažnejši stan, steber cele države.

(Dalje prih.)

Pijte samo

„Tolstovrško slafino“

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislavoda. Naroča se: Tolsti vrh, p. Guštanj, Koroško.

Kri! Najboljši zajutrek! 50%
ohranijo in pridobe oni, ki

pijejo mesto kave, čaja, kakao, sladne kave, puro, samatoze, sanatozena, redilnih soli, mesnega izvlečka, juhinih dodatkov, otroške moke itd. —

Sladin

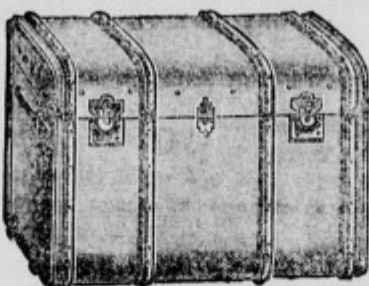
dr. pl. Trnkoczy-a sladni čaj.

Moč! Dobi se povsod 1/4 kg zavoj 50 v. Tudi pri trgovcih. Po pošti najmanj

Zdravie! 5 zavojev v glavni zalogi lekarnarja pl. Trnkoczyja v Ljubljani.

17

Winkler-jevi kovčegi iz bičja, potni kovčegi in torbe.

3320

Zelzeln kovčeg, zbiralni kovčeg, kovčeg za čevlje in klobuke, torbe iz usnja, kovčeg i. torbe pripravljene za potov, potrebščine ali brez nje.

Jos. Winkler sin spec. za kovčege Dunaj I., Himmelfahrtg. 7. Telefon 1307 Ilustr. cenik zahtevati je franco. Reprekešno! Zakosilo zajemčeno. Točno postreženo.

S. Benisch

Ceno posteljino perje!

1 kg sivoga, dobrega skubljenega 2 K; boljšega 2 K 40; prima polbelega 2 K 80; belega 4 K; belega puha 5 K 10; 1 kg izredno finega, snežnobelega, skubljenega 6 K 40; 1 kg puha 6 K, 7 K; belega puha 10 K; najfinejši prani puh 12 K. — Pri 5 kg se pošlje franco.

Dovršene postelje iz zelo gostega rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-blaža, 1 pernica 180 cm dolga, 120 cm široka z 2 blazinama, vsaka 80 cm dolga, 60 cm široka, napolnjena z novim, sivim, zelo trpežnim, puhastim posteljinim perjem 16 K; z polpuhom 20 K; z puhom 24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; blazine 3 K, 3 K 50, 4 K; pernice 200 cm dolge, 40 cm široke, K 13, 14 K 70, 17 K 80, 21 K; blazine 90 cm dolge, 70 cm široke, 4 K 50, 5 K 20, 5 K 70; spodnje pernice iz močnega, pasastega gradla, 180 cm dolge, 116 cm široke, 12 K 80, 14 K 80. Pošilja proti povzetju od K 12 višje franco. Zamena dovoljena, za nepovoljno denar nazaj. Cenik zahtevati je franco. **S. BENISCH, v Dešenici štev. 71, Češko.**

Narav. nakup. Ustanovlj. 1870.

Vse obstoj. v kakovosti in izborni izvršitvi strela

nedosežne lovske puške

kot: samokrese, streljivo in predmete za lovec po brez konkurenčnih nizkih cenah dobavlja tovarna lovskih pušk: **ANTON SODIA, Borovlje (Koroško).**

Vse vrste popravila točno in poceni. Ceniki zahtevati. Dolgo jnistvo. 1883

Umetne zobe

Brez ravnanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezni ali cela zobovja, izvedeni nedelje in praznike vsak dan od 8 ure jutraj do 6 zvečer v konc. zobarsk. atelje

O. Seydl

16 Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 7.

1 do 2 vinarja obratnih stroškov za uro in HP z mojim pat.

Betonsko podjetje ZAJEC & HORN Ljubljana Dunajska c.

ima v zalogi najboljši strešnik sedanjega časa:

„Zenit,, asbestni škrlilj „Zenit,,

je popolnoma varen proti ognju, kar pri „Eternitu“ zanikavajo. Zastop za Kranjsko in Južno Štajersko. — Umetno kamenje: stopnjice, spomeniki, oltarji, obhajilne mize. Tlakovi: mozaične plošče in ksilolit.

Grand Prix svetovna razstava Paris 1900.

1303

Kwizdov restitucijski fluid

Voda za pranje konj.

Cena: 1 steklenica K 2.80.

Nad 50 let v rabi na dvornih konjušnicah in jahališčih za ojačenje in zopetno krepitev po velikem, trudopolnem delu pri otrpnosti kit itd., sposobi konja k izrednemu naporu pri vožnji.

Ilustrovani ceniki zahtevati je franco od glavne zaloge

Franc Jan. Kwizda

c. in kr. avstr.-ogr., kralj. rum. in kralj. bulg. dvorni zal., okrož. 2. lokarnar, Korneuburg pri Dunaju.

Žene in dekleta

kadar boste kupovale

blago za lepe obleke, rute, kakor tudi drugo blago

oglasite se zagotovo kadar pridete v Ljubljano v gvanthi trgovini

R. MIKLAUC

Stritarjeve (Spitalske) ulice 5

594 tam najdete

zelo veliko izber blaga vsake vrste, poštene ugodne cene ter prijazno in zanesljivo dobro postrežbo.

motorjem z močnim pritiskom in za surovo olje od 16 HP naprej; 4 do 5 vin. pri mojih petrolinskih motorjih in petrolinskih lokomobilih, dalje 2-10 HP tudi stoječe motorje

Tvornica motorjev

I. WARCHALOWSKI

Dunaj III., Paulusgasse 1.

Na tisoče motorjev v obratu. Cenovniki gratis. Ugodni plačilni pogoji. V zalogi tudi že rabljeni petrolinovi motorji. 315

Daje po**4³/₄ %**

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom (90 mesečnih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

po 4³/₄ %

brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vložnih 100 K čistih 4 K 75 v na leto.

2553

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik,

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik,

Avstrijska družba z omej. jamstvom za Benz-motorje, Dunaj X., Mannhartgasse 4.

Lüksautomobil

DINAMI

BENZ

- DIESEL -
- SESALNI PLINO -
- BENZOL -
- NASUROVO OLJE -
- BENZIN -
- ELEKTRO -

MOTORJIKompletne
Električne centrale

856

Glavno zastopstvo za Kranjsko: Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave, Ljubljana, Dunajska cesta. Istotam so motorji na ogled.

Tovorni in špeditorski posloji

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996·84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

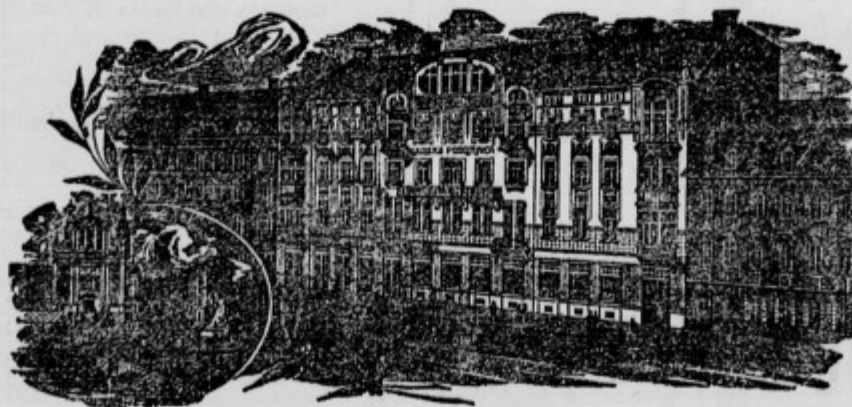
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, pritličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkevijo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez kaknega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vložnih 100 kron čistih 4·50 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštno - hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih združnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvu) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šusteršič, preds. **Josip Šiška**, stolni kanonik, podpreds. Odborniki: **Anton Belec**, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. **Fran Povše**, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. **Anton Kobl**, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. **Karol Kauschegg**, veleposestnik v Ljubljani. **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani. **Ivan Kregar**, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. **Fran Leskovic**, hišni posestnik in blagajnik Ljudske posojilnice. **Ivan Pollak ml.**, tovarnar. **Karol Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani. **Gregor Slibar**, župnik na Rudniku.